

'Anomi' ve cumhurbaşkanlığı

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Cumhurbaşkanlığı sürecinin yeni dönemecini niye Türkiye'nin nasıl bir

toplum olduğunu gösteren iyi bir miyar diye almayalım? Üstelik, bu öyle bir ölçü ki, Türkiye'nin yalnız geleceğini ve şimdiki halini değil geçmişini de gözler önüne seriyor.

Örneğin, belli bir kişi cumhurbaşkanı seçilsin diye bazıları 'liderlik' tartışması başlatıyor. Bütün bir parti grubu asker mantığıyla hareket ederse bu liderlik başarısı ve demokrasi oluyor. Kimse de buna itiraz etmiyor.

Ardından, parti kapatmayı zorlaştıracak bir anayasa değişikliği gündeme geliyor. Bu, artık yeni büyülü kavramımız olan 'Kopenhag Kriterleri' çerçevesi içinde değerlendiriliyor. Fakat, tam o sırada, seçilmiş belediye başkanları tutuklanıyor. Yargıya intikal etmiş bir sorun olduğu için üstünde spekülasyon yapılsın istenmiyor. Fakat, hadisenin bir de öteki yüzü var. Yarın öbür gün karşımıza gelecek olan 'siyasal PKK' meselesi daha şimdiden tüylerimizi diken diken etmeye yetiyor.

Bitmedi! Çünkü, parti kapatmayla ilgili anayasa değişikliği acaba içinde yaşadığımız 28 Şubat dönemine bir tepkimidir diye düşünüyorsunuz ve cevap başsavcıdan geliyor ve HADEP bağlamındaki oluşumların içyüzü de böylelikle aydınlanıyor. Çünkü, başsavcı bunu 28 Şubat'a karşı bir darbe olarak nitelendiriyor. Ama, başsavcı RP kapatılırken yapılan hukuk 'düzenlemelerinden' hiç söz açmıyor. O arada, 28 Şubat'ın mimarlarından Demirel, 'bu yasalar bir zorunluluksa ne denebilir' diyor. Fakat, kimse, böyle bir süreç oluşmasaydı ve acaba FP'ye mahkûmiyet ortaya çıkmasaydı bu adım atılır mıydı diye sormuyor.

Bütün bu çelişkiler nedir? Bunları görmezden gelip, içinden işe yararları seçip, ne olursa olsun gerçekleştirilmelerinden memnuniyet mi duymalıyız, yoksa her şey ilkeler bağlamında mı ele alınmalıdır?

Bu tablo kendiliğinden ortaya çıkmıyor. Bunun toplumbilimsel bir boyutu var. Meseleyi oradan görmek gerekir. Türkiye'nin içinden geçtiği bu karmaşanın adı, 'anomi'dir. Anomi, her türden ilkenin ve kuralın ortadan kalktığı durumun ve koşulun tanımıdır. Yaşanan hızlı değişim sonunda, törel anlayış, 'korporatist', ayrışmamış toplum yapısı ve bilinci çözülüp dağılır. Doğan büyük boşluk, yararcılık ve fırsatçılık anlayışıyla doldurulur. O kaotik ortamda herkes kendi amacının peşindedir. Belli bir çıkara hizmet eden şey ne olursa olsun, kimden ve ne zaman gelirse gelsin benimsenir. O anda yararlı da olsa, bir düzensizliğin ötekine yol açacağı düşünülmez. Türkiye, gündelik hayatında da uluslararası ilişkilerinde de bu mantığı hâkim kılar. Bunun bir nedeni dışlanmışlık ve ezilmişlik duygusudur. Gerek toplumda yaşayan insanlara, gerekse uluslararası ilişkilerde kendisini kendi gözünde 'öteki' konumuna yerleştiren ülkeye bu duygu egemen olduğundan herkes 'ne koparsam kârdır' tepkisiyle hareket eder. Toplum bir 'spekülasyon toplumu'na dönüşür.

Cumhurbaşkanlığı seçimi, AB süreci bizim bu özelliklerimizi bir kere daha görmemize olanak verdi. Düşünün, bu cumhurbaşkanlığı seçimi bizi nerelere götürüyor ve bu karmaşa içinde herkes bir şeyler kazanmanın peşinde koşuyor. Bunu da doğal karşılamak gerekir. Çünkü, bugün her şeye rağmen yeniden cumhurbaşkanı seçilmek istenen kişi, yıllar önce 'dün dündür bugün bugündür' diyerek, 'anomi'yi ve oportünizmi toplumsallaştıran, dolayısıyla ilkesizliği ilke haline getiren kişi değil midir?